

Kaisa Nikkilä

Ilmailutarhasta ilmavoimiin – Ilmavoimat 100 vuotta

Tervetuloa retkelle Suomen Ilmavoimamuseoon Tikkakoskelle, Jyväskylään. Retken aikana pääset seuraamaan miten Suomen ilmailutarha muuttui Suomen ilmailuvoimiksi päätyen nykyiseen muotoon Suomen ilmavoimiin. Jos pitää lentokoneista, sotahistoriasta, sotilasilmailuhistoriasta, ilmailusta ja siihen liittyvistä asioista, oikea paikka pistäytyä on Ilmavoimamuseo. Nelostieltä ei tarvitse poiketa kuin reilu kilometri Tikkakosken suuntaan ja siinä se museo jo onkin. Siirrytäänpä hetkeksi kuitenkin sadan vuoden takaisin tapahtumiin.

Suomen Ilmavoimamuseo lentokoneperspektiivistä.

Kuva: Kaisa Nikkilä

Kevät 1918

Uumajasta lähtenyt Thulin Typ D laskeutui onnistuneesti Ruotsin ilmavoimien luutnantti Nils Kindbergin ohjaamana Vaasaan 6.3.1918. Matkustajana koneessa oli sen lahjoittaja ruotsalainen kreivi Eric von Rosen. Ennen siirtolentoa Suomeen koneen siipiin maalattiin von Rosenin tunnus siniset swastikat eli hakaristit valkoisella pohjalla. Maaliskuun 18. päivänä Mannerheim antoi päiväkäskyn ja määräsi kyseisen tunnuksen Suomen sotilaskoneiden kansallistunnukseksi.

Thulin sai yksilölliseksi tunnukseksen F1. Ensimmäiselle annettiin luonnollisesti numero 1, ja kirjain F tulee ruotsin kielen sanasta ”flygmaskin” eli lentokone. Palveluskäytössä kone ehti olla vain 16.4.1918 asti, jolloin se tuhoutui syöksyssä Näsijärven jäälle, Tampereella. Molemmat koneessa olleet saivat surmansa, ja näin ollen F1 oli mukana myös Suomen ilmavoimien ensimmäisessä kuolonuhreja vaatineessa onnettomuudessa.

Thulin F1:stä pudotetaan lentolehtisiä Tampereen asukkaille keväällä 1918.
Kuva: Kaisa Nikkilä

Joitakin vuosia myöhemmin itävaltalainen korpraali otti oman versionsa käyttöön swastikasta, ja samalla tuli pilanneeksi tuhansia vuosia vanhan onnensymbolin maineen. Samaista symbolia oli Suomessa käytetty jo rautakaudelta asti, Aasian maista nyt puhumattakaan. Nykyisin ilmavoimien

kansallistunnuksena käytössä oleva pyöreä sinivalkoinen kokardi otettiin käyttöön liittoutuneiden valvontakomission kehotuksesta 1.4.1945.

Syksy 2017

Heti pihamaalla on esillä eri aikakausien lentokoneita ja helikopteri. Sisällä museorakennuksessa museokahvila ja -kauppa toivottavat tervetulleeksi. Kupillinen kahvia kyllä maistuisi matkan jälkeen, mutta ensin kierros. Ensimmäisenä hallissa on esillä vaihtuvana näyttelynä ”Kotona Luonetilla”. Se kertoo Luonetjärven lentokentän ja Lentorykmentti 4./4:n historiasta, ja miten sotilasilmailu on muuttunut Tikkakoskella kentän alkuajoista 1939 lähtien. Mielenkiintoista tarinaa on tarjolla erinomaisten valokuvien kera, kuten sinisten seinien tarinat, jotka johdattavat ilmavoimien historian pyörteisiin pitkin näyttelyhallia.

Konservoida vai restauroida?

Siinäpä pulma, jonka parissa museoammattilaiset ahkeroivat päivittäin. Museon kokoelmissa on Yhdysvalloista lainassa ainoana maailmassa jäljellä oleva Brewster Model 239. Sen osalta on päädytty koneen säilyttämiseen siinä tilassa, jossa se oli löydettyä järvestä 1998 Vienan Karjalasta. Toki kunnostus- ja pudistustöihin on mennyt paljon tunteja. Koneen ja sen viimeisen ohjaajan luutnantti Lauri Pekurin tarina on huima. Siinäpä on tarinaa kerrakseen.

Brewster Model 239, BW-372

Kuva: Kaisa Nikkilä

Dioraamat herättävät museon eloon

Useissa ilmailumuseoissa koneet ”lentävät” ilman ohjaajaa, vaikka todellisuudessa ohjaaja on ollut aina ”puikoissa”. Ilmavoimamuseossa on todella upeasti ratkaistu asia mallinukkien sekä aikalaisvaatteiden ja -asusteiden avulla monen koneen osalta. Dioraamat heräävät henkiin ja antavat mielikuvitukselle siivet: voi kuvitella henkilöiden repliikit. Hurricane -hävittäjälentokoneen ympäristössä tuodaan hienosti esille lentokonemekaanikkojen työ ja heidän merkittävä osuus kokonaisuudesta, jolla kone saadaan ilmaan ja tehtävälle. Harvinaisen Messerschmittin eli ”Mersun” ympärillä koneessa ohjaaja on jo paikoillaan, ja mekaanikko kirjaimellisesti kampeaa konetta käytiin.

Lentokonemekaanikko työssään ohjaajan odottaessa.

Kuva: Kaisa Nikkilä

Ilmavoimamuseo on myös Ilmavoimien viestimuseo ja näyttelyhallissa on esillä paljon muutakin kuin lentokoneita. Museossa on omistettu muun muassa oma tila ilmavoimien Mannerheim-ristin ritareille. Pienoismalleja ja dioraamoja on sijoitettu sopivasti niin ala- kuin yläkerrokseenkin. Messerschmitt- ja Fouga Magister -simulaattoreilla voi kokeilla, minkälaista lentäminen on ennen ollut. Lentosimulaattorit on varattava etukäteen. Yksi hienoimpia asioita museossa on se, että siellä pääsee tarkastelemaan koneita myös lentokoneperspektiivistä. Koko perheen iloksi Draken ja Mig -

hävittäjien ohjaamoihin on kaikilla vapaa pääsy. Taidettakin on seinillä. Kyllä siellä vierähtää tunti jos toinenkin, ellei peräti koko päivä.

Rohkeasti tutustumaan ohjaamoihin. Sopii mainiosti myös lapsille.

Kuva: Kaisa Nikkilä

Kurkistus tulevaisuuteen

Ilmavoimilla on tapana nimetä joitakin koneita erityisellä nimellä. Luonnollisesti ensimmäisen koneen lahjoittanut kreivi von Rosen on saanut omat nimikkokoneensa. Koneita on yhteensä kolme, joista kaksi on museon kokoelmissa. Olkaamme toiveikkaita, että vielä aktiivipalveluksessa oleva ”Kreivi von Rosen” eli McDonnell Douglas (Boeing) F/A-18 Hornet HN-457 saapuu aikanaan Tikkakoskelle museoon.

Kun suunnittelet ensi kesän menoja ja lomakohteita, niin laitapa nastaa Tikkakosken kohdalle. Suomen ilmavoimien 100-vuotisjuhlalentonäytös lennetään 16.-17.6.2018 Tikkakoskella. Samalla on helppo poiketa myös Suomen ilmavoimamuseossa, vaikka Museokortilla. Käynti kannattaa. Suomen Ilmavoimamuseo on siisti, valoisa, lämmin ja informoiva koko perheen kohde. Kierroksen päätteeksi on kiva istahtaa ja nauttia museokahvilan antimista, sekä tutkailla tuliaisista museokaupasta.

Kirjoittaja Kaisa Nikkilä on tradenomi (ylempi AMK), joka pyörittää yhden naisen markkinointipalvelutoimistoa, ja joka harrastaa museoita museologian perusopinnot käsilaukussaan. Lisää museovierailuja ja muutakin tarinointia voit lukea Kaisan Museotirppa-blogista: museotirppa.blogspot.fi